

Helsinški *bilten*

**HELŠINŠKI ODBOR
ZA LJUDSKA PRAVA U SRBIJI**
Kralja Milana 10, Beograd;
tel. 011/268-7404; fax. 2639-437;
e-mail: office@helsinki.org.rs
http://www.helsinki.org.rs

BR.123 // FEBRUAR 2016.

CRNA GORA: RUSKO ODMERA VANJE SA NATO

HTTP://WWW.SLOBODNAEVROPA.ORG

Opredeljenje Crne Gore da udje u NATO izazvalo je krajnje negativnu reakciju Rusije. Od kada je dobila poziv za NATO članstvo Rusija je pojačala svoje prisustvo u Crnoj Gori kako bi poslala poruku Zapadu, ali i Srbiji ukoliko krene istim putem.

Zvanična Crna Gora i premijer Milo Djukanović na poziv NATO gledaju kao na ogroman uspeh Crne Gore i priznanje za reforme koje ona sprovodi. Djukanović ističe da je to važan korak u pravcu učvršćivanja regionalne, evropske i

Protesti u Podgorici oktobra 2015.

svetske bezbednosti, koji će takodje ubrzati i put Crne Gore u EU.¹ On posebno ističe da je članstvo u NATO najefikasniji i najracionalniji način da se osigura i nagli priliv investicija, što je za crnogorsku ekonomiju principejno važan faktor.² Djukanović je podvukao da je poziv Crnoj Gori za članstvo istorijski dan, najznačajniji

1 http://ruskarec.ru/politics/2015/12/18/milo-djukanovic-smetaju-mi-kritike-ruskih-politicara_552655

2 Isto

posle referenduma 2006. godine, jer Crna Gora ulazi u ekskluzivni krug zemalja koje su sinonim najboljih vrednosti savremene civilizacije.³

Instrumentalizacija crnogorske opozicije i izazivanje ozbiljnijih poremećaja u društvu nastalih zbog poziva toj zemlji da postane članica NATO ne treba potcenjivati jer ne preči destabilizacija samo Crnoj Gori, već i regionu. Premijer Djukanović je tražeći da parlament potvrdi poverenje Vladi uspeo da prebaci loptu u dvorište opozicije. On je ponudio rekonstrukciju vlade, prihvatio je sve zahteve Pozitivne Crne Gore, a sve to u funkciji priprema za izbore.

Podrška Rusije crnogorskoj opoziciji ima rezonancu u Srbiji kod proruskog bloka koji nije zanemarljiv. Dihotomija Zapad - Rusija nije veštački izazvana niti se tiče samo geopolitičkih interesa. Milivoj Bešlin, istoričar, ističe da je reč o različitim poimanjima pravne države, pluralnosti društva, institucija, individualizma, ljudskih prava, medijskih sloboda, kritičke misli. To je težnja da se u Srbiju presadi jedan tip autokratije i prevlasti države nad društvom i pojedincem. S druge strane, on podvlači, sama Rusija već dva veka pokazuje interes za Balkan jer je ovaj prostor bio pogodan da se na njemu, bez rizika po sebe, dokazuje kao velika, a ne samo regionalna sila. Zato nijedan političar u Srbiji ne može da deluje izvan pomenutih konteksta, pa ni aktuelni premijer. To su okviri unutar kojih on vuče u ovom segmentu racionalne spoljnopolitičke poteze.⁴

Reakciju na članstvo Crne Gore treba posmatrati kroz širi kontekst ruske politike, pre svega, na bezbednosnom planu. Rusija smatra da je neophodno redefinisati svetski bezbednosni sistem, da je NATO prevaziđena organizacija koja nema više smisla, te da treba tražiti nova

rešenja. Rusija od raspada varšavskog bloka pokušava da nametne OEBS kao novi bezbednosni forum. Sergej Karaganov, dekan Fakulteta svetske ekonomije i medjunarodne politike Nacionalnog istraživačkog univerziteta "Visoka škola ekonomije", ističe da je očigledno da je sistem evropske bezbednosti potpuno propao. Ističe da je bio zasnovan na zapadnoj dominaciji i da je to neprihvatljivo za većinu pripadnika ruske elite. Karganov je bio član "grupe mudraca" OEBS-a čiji je zadatak bio da predloži obnovu sistema evropske bezbednosti u svojstvu "zajedničkog projekta". Medjutim, gotovo ništa nije postignuto. On ističe da OEBS-u nije omogućeno da preraste u delotvorni instrument za stvaranje budućeg postbloksovskog sistema bezbednosti. Smatra da je nakon što je buknuo rat u Ukrajini OEBS uspešno odigrao ulogu koordinatora mirovne misije i da bi možda još neko vreme mogao da opstane kao forum za vođenje dijaloga i kao krizni centar.⁵

Oštre reakcije Moskve na poziv NATO Crnoj Gori refleksija su obnovljenih imperijalnih i revanšističkih ambicija Rusije. Sve to govori da se ona neće lako odreći Crne Gore kao interesne sfere. Rusija je u poslednje dve decenije usepla da izgradi široku mrežu uticaja u brojnim crnogorskim institucijama, a prošlogodišnja molba za stacioniranje ruskih vojnih brodova u luci Bar bila je samo deo šire ruske kampanje pozicioniranja na Mediteranu.

Predsednik Odbora za odbranu ruskog senata Viktor Ozerov potvrdio je da "Crna Gora sada postaje za Rusiju potencijalni član pretnje njenoj sigurnosti", dodajući da će njen ilazak u NATO "onemogućiti mnoge programe koji su pre bili realizovani sa Rusijom, kao i tehničko-vojnu saradnju". Moskva smatra da je inicijativa NATO usmerena ka tome da progresivno potkopa ono što je ostalo od ruskog uticaja na Balkanu, pomerajući sve dalje na Istok vojnu osovину

3 <http://www.politika.rs/sr/clanak/344548/Brisel-Crna-Gora-pozvana-u-NATO>

4 http://www.danas.rs/danasrs/politika/precutkuje_se_da_srbija_ima_veci_izvoz_na_kosovo_nego_u_rusiju.56.html?news_id=312750#sthash.4RNI925q.dpuf

5 http://ruskarec.ru/opinion/2016/01/14/ne-treba-se-radovati-pre-vremena_559499

SAD, koja već raspoređuje trupe i sredstva u bal-
tičke republike, Poljsku, Bugarsku i Rumuniju.⁶

I sama najava Crne Gore da je orjentirana na
članstvo u NATO isprovocirala je pre dve godine
čuvenu izjavu ruskog ambasadora u Srbiji Alek-
sandra Čepurina koji je – na jednom skupu u
Beogradu, odgovarajući na pitanje da li se ikako
može zaustaviti priključenje Crne Gore NATO-u
– konstatovao da “u politici, kao i svuda, postoje
majmuni”, te da su crnogorska stremljenja pri-
ključenju NATO – “majmunska posla”.⁷ Tadašnji
ambasador u Podgorici, Jakob Gerasimov bez
uvijanja je upozorio kako će Rusija biti prinuđe-
na da razmotri svoje odnose sa Crnom Gorom
nakon njenog ulaska u NATO⁸.

Za razliku od zvanične Crne Gore koja je uzdr-
žano reagovala na ove izjave, Savo Kentera iz
Atlantskog vijeća Crne Gore je izjavio da Rusija
treba da shvati da Crna Gora nije ruska guber-
nija niti će to ikada biti jer je Crna Gora svoj put
vrlo jasno zacrtala, Crna Gora će postati člani-
ca NATO saveza. Rusija u tom smislu apsolutno
neće moći da se miješa i utiče na te stvari i ruska
čizma u Crnoj Gori neće biti prisutna.⁹

Ekspert za geopolitiku Blagoje Grahovac, je tada
upozorenje ruskih predstavnika Crnoj Gori oka-
rakterisao kao izraz jedne veoma ofanzivne ge-
opolitičke priče u koju je Ruska federacija ušla,
posebno kada se radi o zemljama na prostoru
Balkana.¹⁰

Crnogorska odluka o izboru puta u pravcu evro-
atlantskih integracija je pred ozbiljnim izazo-
vima. Crna Gora je ponovo (posle referendum

6 <http://www.nspm.rs/srbija-i-nato/crna-gora-u-nato-po-slednji-antiruski-potez.html>

7 <http://www.slobodnaevropa.org/content/reakcije-na-is-pad-cepurina-rvcrna-gora-pripada-eu-i-nato/25183370.html>

8 Isto

9 Isto

10 Isto

o nezavisnosti) pred prelomnom fazom o de-
mokratskom razvoju. Protivnici crnogorskog
članstva u NATO-u sve su glasnjiji, agresivniji i
manipulativniji.

INSTRUMENTALIZACIJA CRNOGORSKE OPOZICIJE

Jedan deo crnogorske opozicije, ali i civilnog sek-
tora i medija, već duže vreme pokušava da ospo-
ri vladavinu Mila Djukanovića u čemu nije bila
naročito uspešna. Jedan deo opozicije je izrazi-
to proruski (srpske partije) i blisko je povezan
sa proruskim blokom u Srbiji (DSS, Dveri, SPC,
Akademija, proruski mediji - Večernje novosti,
Politika, Geoipolitika, Pečat i brojni drugi - veći
deo kulturne i intelektualne elite). Međutim,
NATO poziv je ujedinio opoziciju koja se stavila
u funkciju ruskih interesa. Ipak, Srpska prav-
oslavna crkva (SPC) i Amfilohije, Mitropolit crno-
gorsko-primorski, su najglasniji u osudi NATO.
Amfilohije je preuzeo ulogu najžešće antinatio-
vske opozicije, ali isto tako i najvatrenijeg proru-
skog zagovornika. Za NATO kaže: “Šta je NATO
koji nas je bombardovao, koji nam je oteo Koso-
vo i Metohiju i koji danas podržava bratoubilački
rat u Ukrajini, nastavljajući Hitlerovo delo?”¹¹

Rusija je dodatno pojačala svoju podršku crno-
gorskoj opoziciji kako bi osujetila članstvo Crne
Gore. Crnogorska opozicija je učestala sa svojim
posetama Moskvi gde je primljena na najvišim
državnim nivoima i njeni protesti su dobili pre-
vashodno antinatiovski karakter. Premijer Dju-
kanović ističe da crnogorska opozicija otvoreno
govori o svojim vezama sa Moskvom, što Moskva
nikada nije demantovala. Ta podrška se odnosi
na podršku protestima koji za cilj imaju destabi-
lizaciju Crne Gore i preuzimanje vlasti vaninsti-
tucionalno. Bez te podrške malo je verovati da bi

11 <http://www.newsweek.rs/region/67331-amfilohije-o-pozivu-crne-gore-u-nato-kao-da-su-prihvatili-hitlera-1941-godine.html>

crnogorska opozicija mogla opstati na tim zahtevima tako dugo i tako uporno.¹²

Protesti crnogorske opozicije koincidirali su sa pozivom NATO a nakon toga su intenzivirani i još nisu prestali. Djukanović je u intervjuu *Ruskoj reči* istakao da “crnogorskoj opoziciji podršku pružaju pojedini ruski državni mediji, pojedini političari, poslanici i pojedine ovdašnje institucije koje se otvoreno hvale vezama sa Kremljom. Mislio sam na javnu podršku protestima usmerenim na destabilizaciju zakonskih državnih institucija i na svrgavanje demokratski izabrane vlasti revolucionarnim metodama. Iz mnogih razloga je Rusija je poslednja zemlja od koje je Crna Gora očekivala tako nešto.”¹³

Na protestima crnogorske opozicije jasno je izraženo negodovanje povodom odluke da Crna Gora postane član NATO i tim povodom se traži referendum. Sve češće se čuju zahtevi da Crna Gora formira savez balkanskih država koji bi bio zasnovan na vojnoj neutralnosti. Predsednik Demokratske narodne partije Milan Knežević je objavio da “Plan anti NATO aktivnosti koji je usvojilo predsedništvo DNP-a sadrži i promociju koncepta saveza Crne Gore, Srbije, BiH i Makedonije zasnovan na vojnoj neutralnosti. Ovaj savez bi od Saveta bezbednosti UN tražio garanciju neutralnosti, što je najbolji odgovor na izazove i moguće konflikte na Balkanu.”¹⁴

Četnički vojvoda Andrija Mandić, istinski lider proruskog opozicije i njegova partija Nova srpska demokratija (NSD) protivi se ulasku Crne Gore u NATO, zato što je “taj savez izvršio zločinačku agresiju na SRJ, zato što je njegova politika direktno usmerena protiv naše vjekovne zaštitnice Rusije i u pravcu otimanja teritorija bratske Srbije, a koji u kontinuitetu ugrožava mir u svijetu”.

12 http://ruskarec.ru/politics/2015/12/18/milo-djukanovic-smetaju-mi-kritike-ruskih-politicara_552655

13 Isto

14 <http://www.vijesti.me/vijesti/dnp-za-savez-balkanskih-drzava-zasnovan-na-vojnoj-neutralnosti-871384>

Zatim ističe se da Predsjedništvo NSD zahteva da se odluka o članstvu u NATO može doneti jedino “na poštenom i pravičnom referendumu”. Ističe se takodje da “crnogorska marionetska vlast želi da nas dovede do jedne morbidne i neodržive situacije u kojoj bi bili dio vojnog saveza sa Turskom i Albanijom, a direktno suprotstavljeni Rusiji i Srbiji. Ta situacija, osim što sadrži elemente izdaje, graniči se sa političkim ludilom jer, uvažavajući sve države, od građana Crne Gore se traži da Tursku i Albaniju prihvate kao saveznike, a da se konfrontiramo sa Rusijom i Srbijom.”¹⁵

Andrija Mandić podseća i na istorijske veze sa Rusijom i ističe da Djukanović, kao i svaki Crnogorac, treba da oseća zahvalnost prema Rusiji, jer se Crna Gora tokom tri stotine godina održala pre svega zahvaljujući podršci Rusije – i vojnoj i političkoj. Na Berlinskom kongresu 1878. godine upravo je Rusija izdejstvovala međunarodno priznanje Crne Gore – svi su osećali zahvalnost prema Rusiji.¹⁶

ZVANIČNE REAKCIJE RUSIJE

Moskva je oštro reagovala na Djukanovića povodom njegovih izjava na račun Rusije, i posebno na pridruživanje Crne Gore sankcijama EU protiv Rusije. Posebno je bila razočarana poseutom i izjavama premijera Mila Đukanovića SAD i njegovim susretom sa potpredsednikom Džozefom Bajdenom, što je ocenila „neprijateljskim“, političkim činom koji je „u suprotnosti sa tradicionalnim prijateljstvom i međusobnom pomoći među narodima naših zemalja“.

Predsednik ruske Državne Dume Sergej Nariškin je prilikom susreta sa liderima crnogorskog Demokratskog fronta izjavio da je Moskva “duboko

15 <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/ulazak-u-nato-gasi-snove-o-velikoj-srbiji>

16 http://ruskarec.ru/politics/2015/12/23/u-crnoj-gori-ce-pobediti-zlo-ako-rusija-nista-ne-preduzme_554283

razočarana priključivanjem Crne Gore antiruskim sankcijama”, ali i da Rusija ne shvata ponašanje rukovodstva Crne Gore jer su zemlju bombardovali “budući saveznici”.¹⁷

Rusija je čak najavljivala da će prekinuti sve projekte sa Crnom Gorom. Najozbiljnija poruka je svakako da „ulaskom u NATO Crna Gora postaje legitimna meta ruskog nuklearnog oružja”.¹⁸

Prvi zamenik predsjednika Državne Dume Komiteta za spoljne poslove Leonid Kalašnjikov je rekao da o „crnogorskom suverenitetu” imalo dosta toga da se kaže, a da je svima jasno kako se tzv „evro-atlantske integracije” obavljaju po direktnim uputstvima iz SAD-a”. Istakao je da „Amerikanci istovremeno vrše pritiske na države – svoje evropske i NATO partnere, a posebno one koje imaju izbalansirano mišljenje o daljem širenju NATO pakta. To izaziva eskalaciju problema i povećanje tenzija između Rusije i evropskih zemalja, kada se razmatraju, ionako opterećena, balkanska pitanja.”¹⁹ Za Crnu Goru su, istakao je, neophodna bezbednosna rešenja koja uzimaju u obzir stavove svih zainteresovanih strana, uključujući i Rusiju. Samo takvi pristupi mogu da obezbede pravi suverenitet i prosperitet Crne Gore i jačanje njene uloge na Balkanu.”²⁰

Moskovski *Komersant* ocenjuje da je reakcija mnogih ruskih političara i „patriotski raspoloženi” eksperata na poziv Crnoj Gori o pristupu, „apsurdna i neodgovorna”, navodeći da nijedna zemlja koja je ulazila u NATO nije bila suočena sa ruskim diskriminacionim merama.²¹

17 <http://www.politika.rs/scc/clanak/348353/>

Predsednik-Dume-sa-liderima-crnogorske-opozicije

18 <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/>

ulazak-u-nato-gasi-snove-o-velikoj-srbiji

19 <http://www.kurir.rs/planeta/rusi-odgovorili-na-bilbord-u-podgorici-poruka-ruskom-ambasadoru-necivilizovana-i-nepismena-clanak-1879773>

20 Isto

21 <http://www.politika.rs/sr/clanak/344548/>

Brisel-Crna-Gora-pozvana-u-NATO

RUSKE PORUKE SRBIJI

Odnosi između Rusije i Srbije u svim mogućim sferama postali su intenzivniji tokom prethodne dve-tri godine. Nikita Bondarev, stariji naučni saradnik Centra za evro-atlantska istraživanja RISI, ističe da se “Srbija svakako nalazi u sferi ruskih interesa”, što se jasno vidi upravo kroz intenziviranje odnosa između dve zemlje. On ukazuje i na određene probleme u vojnoj saradnji Srbije i Rusije pre svega zbog ozbiljne saradnje koju Srbija već ima sa NATO. On smatra da je “nepripadanje Srbije nijednom bloku dobro, a neutralnost ne samo da nije dobra, nego teško da može biti i postignuta.” Put političke „neutralnosti”, tj. svesnog neučestvovanja u borbi protiv islamskog terorizma i ekstremizma, konkretno će dovesti do toga da od Srbije ostane samo Beogradski pašaluk. Neutralni Beogradski pašaluk.²²

Dimitrij Rogozin, potpredsednik ruske vlade, je prilikom nedavne poste Beogradu istakao da Srbija mora da bude oprezna kada je reč o harmonizaciji svoje spoljne politike i EU, jer to može postati Keln No2²³. Imajući u vidu masovne neredne u Nemačkoj uz ulešće migranata, on upozorava da s time treba biti oprezan jer će se došljaci osećati kao gazde, a žene će se plašiti da izadju na ulicu.²⁴

Povodom vesti da Hrvatska kupuje američke rakete naučni saradnik Instituta za slavistiku Ruske akademije nauka Petar Iskenderov upozorava da “odustajanje od vojne neutralnosti i stupanje u NATO pakt automatski pretvara Srbiju u igračku u stranim i Srbima tuđim interesima, te da se će spisak pretnji za zemlju neće završiti sa

22 http://lat.ruskarec.ru/blogovi/hocemo_rusle/2016/01/17/neutralnost-na-balkanu-ni-studena-ni-vruca_559971

23 Grupa migranata je napala žene u Kelnu za vreme božićnih praznika

24 http://ruskarec.ru/news/2016/01/14/iskenderov-hrvatska-kupuje-americke-rakete-ko-provocira-srbiju_559435

Hrvatskom.²⁵ On upozorava premijera Vučića da će mu njegovi sopstveni birači uoči izbora postaviti pitanja u vezi sa nacionalnom bezbednošću. Jer on smatra da smisao razmeštanje hrvatskih raketa u Hrvatskoj provokacija koja će naterati rukovodstvo Srbije da reaguje.²⁶

Ruski *Komeserant* već je pisao o tome da je Srbija podnela zahtev za kupovinu ruskog oružja, a Dimitrij Rogozin, potpredsednik ruske vlade, je izjavio da će Rusija pažljivo razmotriti zahtev Srbije.²⁷

Šef Komiteta za međunarodne odnose ruske Državne dume Aleksej Konstantinovič smatra da težina Rusije u svetu raste i najavljuje ozbiljna pomeranja i u evropskoj politici. On ističe da Srbija sada liči na nekakav izuzetak u Evropi, jer ona jedina nije podržala sankcije što će biti njena prednost kada sankcije budu ukinute. Neuspela izolacija Rusije stvara mogućnosti, kako ističe, za produbljivanje ruskih odnosa sa Srbijom. On čak smatra da nisu sahranjeni projekti gasovoda koji treba da prolaze i preko Balkana, vratiće se na to posle promene stavova u Briselu. Jačanje pozicije Rusije i njen status jedne od vodećih zemalja sveta otvara nove mogućnosti za Srbiju.²⁸

Rusija vešto manipuliše položajem Srbije i njenim sedenjem na dve stolice. S jedne strane, hvali njen stav o nezavodjenju sankcija Rusiji, a s druge, je upozorava da istovremeno nastupanje u dve zone slobodne trgovine - Rusije i EU nijemoguće.²⁹

25 Isto

26 Isto

27 Isto

28 <http://www.politika.rs/sr/clanak/342494/Srbija-je-za-Putina-prioritetna-drzava>

29 Isto

SRBIJA JOŠ UVEK AMBIVALENTNA

Zvanična Srbija nema jasan stav o Rusiji i njenom delovanju na Balkanu. Tim prije što se stavovi predsednika Nikolića i premijera Vučića znatno razlikuju barem deklarativno. Rusija podržava antievropske stavove predsednika Tomislava Nikolića jer u njemu pronalazi partnera u opstrukciji procesa evropskih integracija Srbije. Nakon otvaranja prvih poglavlja u procesu evropskih integracija - predsednik Srbije je svojim izjavama nipodaštavao proevropsku orijentaciju Vlade Srbije. Njegov poziv Srpskoj pravoslavnoj crkvi (SPC) da se izjasni o poglavlju 35, o Kosovu, odnosno, da se "meša u državničke poslove" direktno su protiv Evropske unije. On je naime ocenio da su uslovi za pregovaračko poglavlje 35, koji se tiču odnosa sa Kosovom, izuzetno oštri i da se sa velikim iskušenjima odmah treba suočiti i da posle otvaranja poglavlja o Kosovu očekuje da se o tome oglase i SPC i SANU.³⁰

Premijer Vučić uporno ponavlja da se Srbija opredelila za evropske integracije ali da je istovremeno ostala u dobrim odnosima sa Rusijom. Sve se svodi na ambivalentan stav "I Rusija i EU", što varira u skladu sa aktuelnim međunarodnim zbivanjima. Premijer Vučić je prilikom svoje poslednje posete Rusiji isticao da je Rusija jedna od tri najvažnija trgovinska partnera Republike Srbije i da se radi na unapređenju saradnje u oblasti građevinarstva, poljoprivrede, i industrije razume se, ali i namenske industrije. Podsećajući da je Srbija jedna od retkih zemalja u Evropi koja nije uvela sankcije Ruskoj Federaciji, Vučić je naglasio da je cilj da se grade dobri politički odnosi i da je zato važno nastaviti sa razvijanjem takve politike, kao i politike vojne neutralnosti.³¹

30 <http://www.blic.rs/vesti/politika/nikolic-treba-odmah-da-se-suocimo-sa-poglavljem-35-o-kosovu/h05sbr2>

31 <http://www.blic.rs/vesti/politika/vucic-u-moskvi-vazno-da-srbija-i-rusija-imaju-ciste-odnose/4rcxfts>

Nikita Bondarev, ističe da su odnosi između Rusije i Srbije u svim mogućim sferama postali intenzivniji tokom prethodne dve-tri godine. Ni sa jednom drugom postsocijalističkom zemljom Centralne i Jugoistočne Evrope u pomenutom period, ističe, Rusija nije razvijala odnose tako intenzivno kao sa Srbijom. Zahvaljujući ekonomskim sankcijama 1990-ih u Srbiji su sačuvani veliki objekti za infrastrukturne investicije u sferi energetike, naftne, gasne i hemijske industrije, metalurgije, rudarstva i saobraćaja. U trenutku kada se Rusija oporavila od šoka „demokratizacije“ i tržišnih reformi, tj. negde sredinom 2000-ih, ruski investitori su još imali u šta da ulažu u Srbiji.³²

Bondarev ističe da Srbi u Putinu vide jedinog evropskog političara koji se ne slaže sa monopolarnim svetom sa američkom hegemonijom, i koji se aktivno i uspešno bori protiv islamskog terorizma. To u očima srpskog naroda bolje deluje na imidž Rusije i njegov lidera nego bilo kakav neposredni uticaj i bilo kakve političke intrigue.³³

On međjutim ne podržava neutralnost i smatra da Srbija treba jasno da se opredeli u čijem je ona taboru kada se radi o principijelnim međunarodnim pitanjima. Nepripadanje Srbije nijednom bloku je dobro, a neutralnost ne samo da nije dobra, nego teško da može biti i postignuta. Put političke „neutralnosti“, tj. svesnog neučestvovanja u borbi protiv islamskog terorizma i ekstremizma, konkretno će dovesti do toga da od Srbije ostane samo Beogradski pašaluk. Neutralni Beogradski pašaluk.³⁴

Proruski blok u Srbiji preko svojih medija ističe da Rusija nije bombardovala Srbiju, da nije uvela sankcije i da nije priznala Kosovo. Ističe se servilnost srpske vlade prema zapadnim silama.

32 http://lat.ruskarec.ru/blogovi/hocemo_rusle/2016/01/17/neutralnost-na-balkanu-ni-studena-ni-vruca_559971

33 Isto

34 Isto

Nije jasno da li je u aktuelnom rusofilstvu u Srbiji jača ljubav prema majci Rusiji ili Vladimiru Putinu ili, možda, mržnja prema zapadnim demokatorima, ali je sasvim izvesno da se to računa kao neka linija očuvanja nacionalnog dostojanstva.

Predsednik Srpske narodne partije (SNP) Nenad Popović, smatra da posle više od dve decenije od tragičnog raspada Jugoslavije, ideja o formiranju na Balkanu vanblokovskog saveza dobija novi smisao i da za takav projekat u ovom trenutku postoje sledeći preduslovi: 1)neutralnost Srbije,koja zapečaćena na parlamentarnom nivou;2)nemogućnost ulaska BiH u NATO zbog blokiranja te odluke od strane Republike Srbije;3) nemogućnost ulaska Makedonije u NATO, koji blokira Grčka;4)sve veća podrška ideji o stalnoj neutralnosti u Crnoj Gori.³⁵

Popović smatra da je dobra polazna pozicija Rusije u njenom principijelnom političkom i diplomatskom stavu prema Balkanu: Rusija podržava teritorijalnu celovitost Makedonije, nezavisnost Crne Gore, suverenitet BiH, ali i integritet oba njena sastavna entiteta, ne priznaje jednostrano proglašenu neutralnost lažne države Kosovo...³⁶ Po njemu Rusija bi trebalo da osnaži vanblokovsko konstituisanje Balkana, da pomogne formiranje i osnaži razvoj postojećih institucija za saradnju ovih država sa Ruskom Federacijom, kao što to već agresivno čine EU I NATO.³⁷

Proruski blok takodje u nekoj budćnosti Srbija uz pomoć Rusije promeni svoj geopolitički položaj, koji smatraju nepovoljnim u ponižavajućim. Srbija, u sadašnjim granicama, kako smatraju, jedna je od samo 44 države sveta koje nemaju izlaz na more a takve države u geopolitici se smatraju hendikepiranim. Milimir Stanić, naučni savetnik u Institutu za političke studije,

35 <http://ruskarec.ru/politics/2016/01/27/>

balkanski-savez-neutralnih-drzava-u-21-veku_562933

36 Isto

37 Isto

smatra da srpski izlaz na more ostaje jedan od najvažnijih geopolitičkih i geoekonomskih zadataka. Navodni realisti i ideolozi, ističe, neoavnojskog tromoravskog (uže) srbijanstva će to, naravno, proglasiti utopijom, ali trebalo bi ih podsetiti da je Balkan sinonim geopolitičke promenljivosti.³⁸

Stanić ističe da Zapad već vekovima raznim metodama pokušava da smanji srpsku moć na

“bezopasan nivo”. Jedna od metoda je onemogućavanje maritimne participacije i orijentacije. Odvajanje Crne Gore kao istorijske srpske zemlje sumnjivim i od Zapada otvoreno podržavanim referendumom 2006. godine jeste očigledan dokaz da je Zapadu lišavanje Srbije pristupu mora veoma važno.³⁹ On smatra da je strateška zapadna orijentacija Srbije zabluda, stranputica, nacionalno samoponižebnje i samoponištenje.⁴⁰

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Stabilizacija Balkana nije moguća bez sveobihvatnog i što bržeg zaokruživanja bezbednosnog, političkog i ekonomskog okvira. Za region je od suštinske strateške važnosti da bude pod istim kišobranom kako bi se sprečilo njegovo raspoređivanje na više interesnih sfera koje bi služile za nadmetanje velikih sila.

Podržavanjem referenduma u Republici Srpskoj i osporavanja prava Crnpj Gori na članstvo u NATO, Rusija ostvaruje svoje ciljeve destabilizacije Zapadnog Balkana

Zato pregovori sa Crnom Gorom treba da se obave u najkraćem mogućem roku kako bi se izbegla njena destabilizacija na kojoj udruženo radi Rusija i određeni centri u Srbiji i Crnoj Gori.

Za postkonfliktna društva regiona od izuzetne je važnosti njihovo članstvo u NATO kako bi se sprečile tenzije i uzajamno sukobljavanje. U tom smislu i članstvo u EU je od primarne važnosti.

Članstvom Crne Gore u NATO zaokružuje se balkanski region kao jedna celina. Treba ubrzati evropske integracije za sve zemlje regiona kako bi se zaustavili regresivni trendovi koji prete okretanju Rusije. Neuspeli i neodgovornui lideri zbog svoje korumpiranosti i autoritarnosti već traže podršku Moskve koja im to rado pruža.

Srbija spada u važan ruski punkt što je pokazala i njihova neodmerena reakcija na članstvo Crne Gore u NATO. Sve te reakcije i pretnje su u velikoj meri bile upućene Srbiji. Imajući u vidu još uvek nestabilnu orijentaciju Srbije evroatlantskim integracijama neophodno je ubrazati njeno institucionalno vezivanje.

Ukrajinska i migrantska kriza pokazale su fragilnost zapadne politike na Balkanu i zato je neophodno čvršće vezivanje regiona za evroatlantske institucije. To podrazumeva i značajnije angažovanje na ekonomskom planu.

S obzirom da region ne može zadovoljiti kriterije koji su postavljeni za ulazak u EU u kratkom roku, neophodno je kreirati takve aranžmane koji će istovremeno značiti njegovo vezivanje za EU, ali i mogućnost EU da u kontinuitetu nadgleda reformske procese u tim zemljama.

³⁸ Kuća naced druma pre sto godina i danas, Geopolitika, februar 2016, str.5.

Stanić smatra da da Zapad već vekovima pokušava da svede

³⁹ Isto

⁴⁰ Isto